

De uniformen van het korps Jagers van Cleerens. 1831-'36

Een eerste schrede op de weg naar een nieuwe stijl in de militaire kleding.

Het Koninklijk Besluit van 25 november 1831, waarbij de oprichting en samenstelling van het Korps Jagers van Cleerens werd geregeld, bevatte ook een tweetal artikelen betreffende de kleding, bewapening en uitrusting. Deze luiden als volgt:

Art. 8.

De kleedmg bij genoemd Korps wordt bepaald als volgt.

TENUE VOOR OFFICIEREN.

Schakot volgens het gewoon model, met een Zilver Jagt Hoorntje, waarop de letter W, Stormbanden, Vangsnoeren, ronden zilveren Bal en een zwarte staande Pluim.

Donker groen lakensche jas ter lengte van de knie, met eene rij ronde verzilverde knopen, voorzien met een hoorntje, kraag en puntige opslagen van zwart laken, met roode biesjes.

Donker groene lakensche pantalon met roode biesjes. Zullende de Officieren voorts gewapend zijn met eene sabel, naar het model bij de Bataillons Jagers in gebruik.

Het portret, van de hand van de schilder Nicolaas Johannes Wilhelmus de Roode (geboren 2 april 1814 te Voorburg, overleden Den Haag, 24 oktober 1884) zou in 1832 te Voorburg ontstaan zijn. Hierbij is wel een vraagteken te plaatsen, want volgens de biografie (Scheen) is De Roode eerst in Rotterdam en pas in 1842 en later in Voorburg werkzaam geweest.

Belangrijker is, dat het schilderij ons in uniformkundig opzicht voor een raadsel stelt.

De kolonel is afgebeeld in de grote tenue van zijn korps. Dit is duidelijk te zien aan de donkergroene rok met zwarte kraag en rode biesen. Zijn onderscheidingen zijn de Militaire Willemsorde, de Nederlandsche Leeuw, het Metalen Kruis en de Javamedaille.

Het merkwaardige is nu, dat de knopen, de epauletten en de vangsnoeren alle goudkleurig zijn, terwijl deze volgens het voorschrift van zilver zouden moeten zijn.

Is dit nu iets, dat Cleerens verzonnen heeft om zich te onderscheiden van zijn officieren of heeft de schilder bewust of onbewust een grove fout gemaakt? Er is niets, dat er op wijst, dat aan het schilderij geknoeid is bij een mogelijke restauratie. Alle bovengenoemde versierselen zijn gaaf en natuurgetrouw geschilderd.

Tot nu toe is er geen oplossing voor dit raadsel gevonden.

KLEEDING VOOR DE ONDEROFFICIEREN EN MANSCHAPPEN.

Schakot volgens het gewoon model met een jagthoortje, waarin de letter W, stormbanden, alle van wit metaal, zwarte bal, groene vangsnieren en zwart paardenharen pluim. Donker groene jas, ter lengte van de knie, eene rij ronde knopen van wit metaal, met een hoortje, kraag en puntige opslagen van zwart laken met mode biesjes, zwarte wings, waarvan de tongen met mode biesjes omzet.

Donker groene lakensche pantalon met mode biesjes. Donker groen lakensch mouwvest met eene rij ronde wit metalen knopen, zonder uitmonstering.

Zwart lederen ransel met zwarte gespen en riemen.

Kapot volgens het model bij de Infanterie in gebruik, doch aan de voorzijde van de kraag met groen afgezet. Politiehelm van donker groen laken met een zwarten band ter breedte van twee vingers, omzet met ronde biesjes.

De kleedmg en uitrusting van de Onderofficieren en Jagers, waar van de hoeveelheid en de soort, waaruit dezelve zal bestaan, op den staat zijn omschreven, welke onder letter A aan dit Besluit is gehecht, zullen voor Rijksrekening verstrekt, onderhouden en vernieuwd worden.

Art. 9.

De Onderofficieren en Jagers van het genoemde Korps zullen van geweren, sabels, patroontasschen met zwarte lederen bandelier en sabelkoppel volgens het gewoon model worden voorzien.

Wanneer het getal manschappen zoodanig mogt aangroeien, dat tot het formeeren van meerdere Kompagnies kan worden overgegaan, zal een vierde gedeelte van elke Kompagnie met Buksen of bij gebreken van dien, met Dragondergeweren kunnen worden bewapend, waartoe de beste schutters moeten worden gekozen, die alsdan met patroontasschen voor het lijf en hartsvangers zullen worden voorzien.

De deksels der beide soorten van patroontasschen en de sabelkoppels zullen met wit metalen hoortjes uitgemonsterd worden.

Voorgescreven wapening en groot equipment zal voor Rijksrekening verstrekt, onderhouden en vernieuwd worden.

Uit deze vrij simpele beschrijving kan men opmaken, dat het korps er vrij streng, zelfs ietwat somber uitgezien zal hebben, doch deze kleurencombinatie treft men ook bij jagerkorpsen in andere legers, o.a. in het Pruisische leger, aan.

Wel mag men de vangsnieren beschouwen als een zwakke poging om de uniform toch wat aantrekkelijker te maken.

De beschrijving van de uniform verbergt echter een belangrijker aspect, n.l. een zeer vooruitstrevende gedachte betreffende de doelmatigheid van de kleding.

Hier wordt n.l. voor het eerst bij een normaal onderdeel van het leger in plaats van de gebruikelijke nauwsluitende rok met korte panden, een veel ruimer zittende jas met panden of schoten tot aan de knie voorgeschreven. Na enkele proefnemingen in de veertiger jaren van de 19e eeuw zou bij de rest van de troepen te voet eerst in 1855 een dergelijke 'korte jas' worden ingevoerd. Trouwens in de meeste europese legers begon men ook pas rond 1845 met de

invoering van een dergelijk kledingstuk. In dit opzicht zou men de Jagers van Cleerens als trendsetters kunnen beschouwen.

Welke overwegingen bij dit besluit een rol gespeeld hebben, is moeilijk te zeggen. Mogelijk is de tropenervaring van de kolonel Cleerens de aanleiding geweest, maar het kan ook zijn, dat de kleding van enkele vrijwillige jagerkorpsen tijdens de Tiendaagse Veldtocht een bron van inspiratie gevormd heeft.

Het zou interessant zijn, wanneer uit het Algemeen Rijksarchief nog stukken over dit onderwerp te voorschijn zouden komen. In ieder geval zou later blijken, dat deze kleding in Indië als praktisch en geschikt voor het tropische klimaat werd bevonden.

Ook de uitrusting van de met buksen gewapende jagers was voor die tijd modern te noemen. De patroontas, aan een koppel voor het lichaam gedragen, was veel praktischer dan die, welke aan een bandelier over de linkerschouder gedragen werd. Onze infanterie kreeg een dergelijke uitrusting pas in 1860.

Aan de beschrijving van de kleding, zoals die in artikel 8 van het K.B. is gegeven, heeft weinig te worden toegevoegd. Alleen wordt er niet in vermeld, dat de hoornblazers als distinctief zwarte zwaluwnesten met witte galons en franje droegen.

Toen op 2 april 1832 nog een detachement cavalerie aan het korps werd toegevoegd, kregen de cavaleristen een uniform, dat, wat vorm en snit betreft, overeen kwam met dat van de Lichte Dragonders, doch in dezelfde kleuren als de rest van het korps. Dat was dus een donkergroene rok met korte panden, zwarte uitmonstering en rode biezen; gladde witmetalen knopen.

De manteljas was grijs met zwarte uitmonstering. De rijbroek, stalbuis en stalmuts waren donkergroen met rode biezen. Het leerwerk was zwart; op de schakot en op de patroontas een jachthoortje van wit metaal. Donkergroene waltrap, afgezet met wit galon en met een hoorn van wit laken in de achterpunten.

Het paardentuig was van het model als voor de Lichte Dragonders; de regimentsnummers op verschillende delen ervan waren vervangen door hoorntjes van wit metaal. De officieren waren gekleed als die van de Lichte Dragonders met dezelfde kleuren en emblemen zoals hierboven voor de manschappen omschreven zijn.

Het korps vertrok in 1835 naar Indië, terwijl het depot nog te Tiel gevestigd bleef. Bij aankomst op Java werd het gebruikt om samen met twee compagnieën Amboinezen het 9^e Bataljon, onder de naam van 9^e Bataljon Jagers, te formeren. De cavaleristen werden bij het Regiment Cavalerie ingedeeld.

De kleding van het korps heeft blijkbaar ook in Indië indruk gemaakt op de autoriteiten, want bij de ingrijpende wijzigingen van de uniformering van het O.I. leger van 16 december 1836 werd de korte jas, officieel 'rokjas' genoemd, bij de troepen te voet ingevoerd. Zoals het in het besluit geformuleerd wordt: 'De rok en de kapotjas worden vervangen door een rokjas, als zijnde deze meer geëigend aan het tropische klimaat. Een zeker aantal kapotten blijft in voorraad tot het gebruik in bergachtige en vochtige koude streken.'

De voormalige Jagers van Cleerens verloren toen waarschijnlijk wel hun karakteristieke uniformen, want per 1 maart 1837 werd het 9e Bataljon Jagers omgedoopt in 9e Bataljon Infanterie.